

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 NVA

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Sluppen
7485 Trondheim

Deres ref.	Deres kontaktperson Nils Kristian Grønvik	Vår ref. 2015-437/350.4	Vår kontaktperson Ingar Jostein Øien	Dato 01.12.2015
------------	--	----------------------------	---	--------------------

Høringssvar fra NOF på utkast til nye retningslinjer for håndtering av stedfestet informasjon om sensitive arter

NOF viser til høringsdokumenter tilhørende forslag til nye retningslinjer for håndtering av stedfestet informasjon om sensitive arter, og har følgende kommentarer:

Generelle kommentarer

Skjerming av stedfestet informasjon om sensitive fuglearter er svært viktig for NOF som organisasjon. Tilstrekkelig skjerming er i flere tilfeller et absolutt minstekriterium for å kunne verne om disse sårbare artene, og er ofte en viktig forutsetning for at NOF skal kunne bistå norsk naturforvaltning med sensitive data. Samtidig ser vi også at behovet for stedsspesifikk informasjon om noen av disse artene i forvaltningen er stort, slik at det er mulig å ta nødvendige hensyn i plan- og bygningssaker. Hensikten med skjerming av artsfunn generelt må være at man ikke skal kunne finne de aktuelle lokalitetene for artene på bakgrunn av offentlig tilgjengelig informasjon. For arter som er godt synlige eller ellers lette å finne må skjerming i areal være tilstrekkelig. Vi mener generelt at et maskeringsnivå på 1x1 km eller 2x2 km, som er foreslått for en rekke arter, ikke er tilstrekkelig for noen av de artene der dette er foreslått. Et maskeringsnivå på 16x16 km bør være hovedregelen for alle fuglearter hvor maskering vurderes som hensiktsmessig. Det blir helt sikkert en stor utfordring å forholde seg til så mange ulike maskeringsnivåer som foreslått. Vurderingene er også lite konsekvente fra art til art. Skjermingssystemet bør være enkelt og konsekvent mellom lignende arter, og må i tillegg baseres på et godt faglig grunnlag. Dette synes ikke å være tilfellet i gjeldende høringsforslag.

Det er ikke opplyst om hvordan maskeringsrutene skal plasseres i forhold til en observasjons reelle posisjon. Uansett hvor stor en maskeringsradius er rundt et reir hjelper det for eksempel lite hvis ikke funnet i utgangspunktet randomiseres innenfor maskeringen. Midtpunktet i sirkelen vil uansett avsløre nøyaktig hvor reiret ligger.

Videre kan vi ikke se at det er gjort vurderinger i forbindelse med tidsbegrenset skjerming eller skjuling av funn. Både skjerming av nøyaktig stedsangivelse og en tidsforskyving i offentliggjøring av funn vil i enkelte tilfeller være nødvendig for å gi sensitive arter tilstrekkelig beskyttelse. Det vil her være en fordel både med en tidsbegrenset skjerming av nøyaktig stedsangivelse for vanligere arter, samt en tidsbegrenset skjuling av spesielt sensitive arter. Vi kommer tilbake til dette i de artsmessige vurderingene senere i dette brevet.

Høringsforslaget påpeker at reell maskering vil avhenge av plassering i forhold til relevante biotoper for artene, og at det i enkelte tilfeller dermed kan være aktuelt med manuell overstyring av funnmaskeringen. For enkelte arter med spesifikke habitatkrav, som mange av rovfuglene, vil en slik manuell overstyring bli aktuelt relativt hyppig. En slik manuell overstyring vil derfor kreve store ressurser fra svært kompetente fagpersoner. Vi kan ikke se at det foreligger ressurser til dette i dag, og det er derfor viktig at maskeringen for artene dette gjelder er tilstrekkelig fra starten av.

Høringsutkastet bærer preg av at det er mye sensitive data på fugler i Artsobservasjoner som forvaltningen ikke har tilgang til. Per i dag er det bare spesielt akkrediterte personer i NOF og Artsdatabanken som har tilgang til funn som av ulike årsaker er skjermet i denne applikasjonen. Dette skyldes at Miljødirektoratet foreløpig ikke har sørget for å programmere en applikasjon som sikrer dem selv og andre etater nødvendig tilgang til artsfunn innenfor sine faglige og geografiske ansvarsområder. Alle høringsuttalelser fra andre aktører som tar til orde for økt innsyn må sees i lys av dette. Mange aktører vil kunne gis innsyn av miljøforvaltningen selv gjennom passordbaserte innsynsløsninger avgrenset til deres geografiske og faglige virksomhetsområde. Miljødirektoratet har selv ansvaret for å legge til rette for dette. Det er ytterst uheldig at en slik tjeneste ikke allerede er i bruk.

Artsvise kommentarer

Sædgås: Sædgåsa er svært sårbar både i sine hekkeområder og myteområder. Dette er også årsaken til at observasjoner fra hekke- og myteområder fram til nå ikke har vært offentlig tilgjengelige. NOF stiller et stort spørsmålstegn rundt hvorfor det nå ser ut til at man ikke ønsker å videreføre denne praksisen. Spesielt underarten *fabalis* er i tilbakegang både i Norge og i øvrige deler av Fennoskandia, og det er derfor viktig at all unødig forstyrrelse unngås i hekke- og myteområdene spesielt for denne underarten.

Dverggås: Den foreslåtte skjermingen med 64x64 km maskeringsruter betraktes som tilstrekkelig for å verne om artens hekke- og mytelokaliteter.

Lappfiskand: Den foreslåtte skjermingen med 4x4 km maskeringsruter betraktes som noe utilstrekkelig for å verne om artens hekkelokaliteter. Vi anser maskeringsruter på 16x16 km som mer hensiktsmessig for å forhindre faunakriminalitet.

Storfugl og orrfugl: Dette er arter som ikke er vurdert for skjerming i Miljødirektoratets høringsforslag. Begge artene, og spesielt storfugl, er imidlertid sårbar for forstyrrelser på leikplasser om våren. Det finnes flere eksempler på at leiker har blitt fortrent som følge av for mye forstyrrelser fra skuelystne. Skjerming av disse artene fra allmennheten i spillsesongen om våren bør derfor vurderes, og denne bør være av en slik grad at spillplassene ikke uten videre kan lokaliseres på bakgrunn av tilgang på egnet habitat. Dette vil innebære maskeringsruter på minst 4x4 km.

Vepsevåk: Arten kan ofte være vanskelig å lokalisere om man ikke kjenner til hekkelokaliteter. Dette vil kunne medføre en stor interesse rundt spesifikke stedsangivelser for artens reirlokalteter. På bakgrunn av dette ansees ikke maskeringsruter på 2x2 km som tilstrekkelig. Vi vurderer det dithen at maskeringen bør ligge på nivå med andre rovfugler, og dermed på 16x16 km.

Havørn: En kraftig vekst i bestanden har medført at Norge nå har en stor andel av verdensbestanden av denne arten. Til tross for at arten i stor grad livnærer seg av fisk og åtsler, er det knyttet mye misforståelser og feilaktige oppfatninger til arten. En del personer tror feilaktig at den er en vesentlig predator på husdyr på beite. Havørnen har både av denne og andre grunner en del motstandere i befolkningen, og det er derfor viktig at spesielt hekkelokaliteter får et tilstrekkelig vern. Arten bygger ofte store reir, og hekker gjerne i åpent landskap. Maskeringsruter på 2x2 km er derfor ikke tilstrekkelig. Vi mener dermed at det også for denne arten bør vurderes maskeringsruter på 16x16 km.

Fiskeørn: Et såpass høyt skjermingsnivå som det som er foreslått for denne arten (16x16 km) er noe overraskende, da flere andre rovfugler med lavere skjermingsnivå etter NOFs oppfatning i utgangspunktet burde stille på lik linje med denne, både med tanke på forvaltningsmessig relevans, og på utsatthet for faunakriminalitet eller andre typer forstyrrelser. Vi anser imidlertid dette som et relativt forsvarlig skjermingsnivå for fiskeørn.

Kongeørn: Dette er en art det er knyttet mange meninger og negative holdninger til, og det er dermed svært viktig at hekkefunn av arten skjerms tilstrekkelig. Maskeringsruter på 16x16 km anses dermed for å være i minste laget for å verne arten mot ulovlige handlinger. Det er også betenkelig at det forslås at offentlig forvaltning generelt skal ha fullt innsyn i artens hekkelokaliteter. Vi anbefaler maskeringsruter på 32x32 km for denne arten, og at det i utgangspunktet kun er høyere forvaltningsorgan (fylkesnivå) som bør gis fullt innsyn i artens hekkelokaliteter (tilgangskategori A+C). Dette gir en behandling på linje med det som er foreslått for jaktfalk.

Myrhauk: Arten hekker vanligvis over tregrensen, og gjerne i relativt flatt og myrete terreng. Maskeringsruter for hekkefunn på 2x2 km vil dermed i realiteten bety full offentliggjøring. Myrhauken er utsatt for et høyt nivå av faunakriminalitet i Storbritannia som følge av at den tar ryer, og selv om dette ikke er et kjent problem hos oss er det heller ikke noe vi har fullgod oversikt over. Myrhauken er videre en ganske fåtallig hekkefugl i Norge og Skandinavia for øvrig, og er dermed en attraktiv art for faunakriminelle, fotografer og generelt fugleinteresserte. Med tanke på artens temmelig spesifikke krav til rike myrbiotoper i eller over tregrensa som hekkebiotop bør det dermed vises stor forsiktighet. Maskeringsruter på minst 16x16 km må derfor benyttes.

Sivhauk: Sivhauken hekker som regel kun i takrørskoger eller andre typer høyvokst gress-, siv- eller starrvegetasjon. Dette er et habitat vi har relativt lite av i Norge, og som regel er stedene det finnes ganske begrensede i omfang. Maskeringsruter på 1x1 km vil dermed være mer eller mindre synonymt med offentliggjøring av hekkelokaliteter. Hekkefunn av arten bør som følge av artens krav til et hekkehabitat som er lite utbredt i Norge, samt som følge av at arten er en svært sjelden hekkefugl hos oss, skjerms med 16x16 km maskering.

Fjellvåk: Arten hekker helst i eksponerte bergvegger, og ofte i åpent skogsterreng, i bjørkebeltet eller over tregrensa. Maskeringsruter på 2x2 km er i praksis full offentliggjøring av hekkelokaliteter for denne arten, særlig i områder hvor tilgangen på passende hekkelokaliteter (bergvegger) er lav. Vi anbefaler at maskeringsruter også for denne rovfuglarten settes til 16x16 km.

Musvåk: Av ukjente årsaker er denne arten ikke tatt med i listen over vurderte arter for skjerming av hekkelokaliteter. NOF mener i utgangspunktet at alle hekkelokaliteter for rovfugler i Norge bør skjerms for allmennheten, og at skjerming av hekkelokaliteter for musvåk bør være på linje med lignende arter. Siden arten er relativt tallrik, og siden den hekker i skog, er det imidlertid ikke behov for maskeringsruter som er fullt så store som for f.eks. hønehauk. Vi mener at minst 2x2 km maskering bør innføres for denne arten.

Spurvehauk: Av ukjente årsaker er denne arten ikke med i listen over vurderte arter for skjerming av hekkelokaliteter. NOF mener i utgangspunktet at alle hekkelokaliteter for rovfugler i Norge bør skjerms for allmennheten. Siden arten ikke er spesielt kravstor til hekkehabitat, og reir gjerne er ganske vanskelige å finne, kan et noe lavere skjermingsnivå enn for de andre rovfuglene være aktuelt for denne arten. Vi mener at minst 2x2 km maskering bør innføres for denne arten.

Hønehauk: Denne arten er spesiell med tanke på at stedsspesifikk informasjon svært ofte er en forutsetning for at hekkelokalitetene spares. Derfor er det viktig at offentlig forvaltning får denne informasjonen. Samtidig vil et allment innsyn med 2x2 km unøyaktighet kunne medføre økt press på lokaliserte reir. Særlig i fragmentert skoglandskap eller åpent landskap med enkelte skogholt, vil arten være relativt lett å lokalisere. Maskeringsrutene bør her settes til minst 8x8 km.

Tårnfalk: Av ukjente årsaker er denne arten ikke med i listen over vurderte arter for skjerming av hekkelokaliteter. NOF mener i utgangspunktet at alle hekkelokaliteter for rovfugler i Norge bør skjerms for allmennheten. Arten hekker gjerne eksponert, og dette må tas med i betraktningen når evt. skjermingsnivå avgjøres. Vi mener at minst 2x2 km maskering bør innføres for denne arten.

Dvergfalk: Av ukjente årsaker er denne arten ikke med i listen over vurderte arter for skjerming av hekkelokaliteter. NOF mener i utgangspunktet at alle hekkelokaliteter for rovfugler i Norge bør skjermes for allmennheten. Arten hekker gjerne eksponert, og dette må tas med i betraktningen når evt. skjermingsnivå avgjøres. Vi mener at minst 2x2 km maskering bør innføres for denne arten.

Lerkefalk: Lerkefalken er en art som gjerne bytter reirplass årlig, og som tar i bruk reir fra andre fugler som f.eks. kråkefugler. De samme reirene kan imidlertid benyttes flere ganger, og det er viktig at også hekkelokaliteter for denne arten skjermes tilstrekkelig. Siden arten ofte kan være lydytrende ved hekkeplassen bør denne skjermingen være på minst 4x4 km.

Vandrefalk: NOF stiller seg uforstående til hvorfor maskeringsnivået for denne arten er satt til 8x8 km, når det for lignende arter som jaktfalk er foreslått et maskeringsnivå på 16x16 km. Selv om vandrefalken ikke lenger er oppført på den norske rødlista er det viktig at hekkelokalitetene skjermes, da interessen fra faunakriminelle miljøer fremdeles antas å være stor.

Jaktfalk: Dette er en av de artene som er aller mest sårbare for faunakriminalitet i Nord-Europa, og det er derfor essensielt at skjermingen av funn er tilpasset dette. Maskeringsruter på 16x16 km vil ikke alltid være nok til at dette kravet skal bli tilfredsstilt. Vi mener derfor at 32x32 km maskeringsruter bør benyttes.

Trane: Arten har vært i kraftig økning i store deler av Nord-Europa de siste to tiårene. Allment innsyn vil i mange områder antakelig ikke medføre særlig grad av økt press. NOF mener likevel at reirlokalteter for alle arter bør ha en tidsbegrenset skjerming. Se for øvrig generelle kommentarer etter denne artsgjennomgangen.

Fjellmyrløper: Høringsforslaget foreslår at hekkelokaliteter for arten ikke skjermes for allment innsyn. Arten er svært fåtallig som hekkfugl i Sør-Norge, og det er følgelig knyttet stor interesse til hekkelokaliteter for arten i Nord-Norge blant fugleinteresserte. Vi mener derfor at det bør være en tidsbegrenset skjerming av nøyaktige reirplasser for arten på f.eks. 1x1 km i 2 mnd. Se for øvrig generelle kommentarer etter denne artsgjennomgangen.

Dobbeltbekkasin: Presist innsyn for allmennheten til spillplasser foreslås i høringsforslaget. Reirplasser for arten bør på lik linje med alle norske fuglearter ha en eller annen form for tidsbegrenset skjerming. Se for øvrig generelle kommentarer etter denne artsgjennomgangen.

Fjelljo: Arten er trofast til sine hekkelokaliteter, og kan spesielt i Sør-Norge utsettes for et visst press fra skuelystne og fotografer. Et generelt skjermingsnivå bør derfor vurderes for arten.

Hubro: Skjerming av hekkelokaliteter er et kritisk punkt for denne arten, som er kjent for å være svært sensitiv for forstyrrelser i hekketiden. Hekkelokalitetene kan benyttes gang på gang over svært lang tid (antakelig flere hundre år), og er derfor svært verdifulle å beskytte. Som følge av artens rødlistestatus og det medfølgende behovet for å ta hensyn i plan- og bygningsaker, er det knyttet store konflikter og mange meninger til hubroen i Norge. I tillegg er arten et ettertraktet fotoobjekt. Risiko for presist innsyn må derfor vurderes som høy negativ både for allmennheten og i offentlig forvaltningen. Maskeringsruter på 16x16 km kan i enkelte tilfeller være tilstrekkelig som følge av artens tilbakeholdne levesett, men 32x32 km bør likevel innføres som standard. I tillegg bør tilgangskategori A+C vurderes for denne arten.

Slagugle: Arten er kjent for å være stasjonær og hekker vanligvis gjentatte ganger på samme lokalitet. Slaguglas sang er dessuten nokså kraftig, og kan nok høres på noen kilometers avstand. Å maskere artens hekkelokaliteter med 1x1 km unøyaktighet vil i praksis være det samme som å offentliggjøre dem. NOF er svært overasket over at Miljødirektoratet fremmer dette forslaget. Det vitner om svært liten forståelse for situasjonen rundt slagugle i Norge. Dersom forslaget gjennomføres vil det helt sikkert føre til at informasjonsflyten om slagugle i Norge både inn til NOF og videre til

miljømyndighetene stopper fullstendig opp. I tillegg til en mer omfattende maskering (16x16 km) bør tidsbegrenset skjuling av hekkefunn innføres for denne arten.

Lappugle: Selv om den norske hekkebestanden av lappugle har tatt seg kraftig opp det siste tiåret, er arten fremdeles en svært sjelden hekkefugl i Norge. I kombinasjon med det karakteristiske utseende gjør dette arten svært ettertraktet blant både fuglekikkere og fotografer. Som for slagugla er derfor svært få hekkelokaliteter for lappugle rapportert i Artsobservasjoner, til tross for at disse likevel blir helt skjult for allmennheten med nåværende skjerming i dette systemet. Dette vil utvilsomt også være status i fremtiden hvis det åpnes for offentlig innsyn med 2x2 km unøyaktighet. Derfor bør skjerming minst settes til 16x16 km, og det bør også foreligge en tidsutsatt synlighetsbegrensning for arten. Preferansen for brukte rovfuglreir fra andre arter som hekkelokalitet gjør at det også er en risiko for at hekkelokaliteter fra andre rovfugler blir kjent hvis et lappuglereir blir funnet, noe som også kan brukes som et argument for bedre skjerming for denne arten.

Snøugle: Hekkefunn av snøugle er ekstremt sensitiv informasjon, og den geografiske maskeringen må være tilstrekkelig til at hekkeområdene ikke offentliggjøres. Selv med en 64x64 km vil det som følge av artens habitatkrav, samt det faktum at snøugla hekker med mange par innenfor et avgrenset geografisk område når de først går til hekking i Norge, være fullt mulig å finne ut hvor arten hekker. Derfor bør full skjerming av alle funn i hekketiden videreføres for snøugle. I tillegg til full skjerming, er det nødvendig med en tidsutsettelse i synlighet av observasjoner. For eksempel hekket det flere par snøugle i Norge i 2015. INGEN informasjon om dette ble offentliggjort før etter hekkesesongens slutt i midten av september. Dette for å skjermes arten mot faunakriminalitet og forstyrrelser.

Haukugle, kattugle, jordugle, hornugle, spurveugle og perleugle: Dette er ugler som ikke er med i listen over vurderte arter for skjerming av hekkelokaliteter. Reir av disse artene bør skjermes for beskyttelse mot faunakriminalitet, men en skjerming på minst 2x2 km kan være tilstrekkelig i de fleste tilfeller.

Andre arter: Listen over hvilke arter som er vurdert i forbindelse med de foreslåtte nye retningslinjene for håndtering av sensitive artsdata virker temmelig tilfeldig, og er i stor grad en videreføring av tidligere retningslinjer. Det er et generelt inntrykk at disse først og fremst er valgt på bakgrunn av forvaltningsmessig relevans, og i mindre grad på bakgrunn av fare for faunakriminalitet eller forstyrrelse fra fotografer, fuglekikkere eller andre interesserte. Det er en kjent sak at dette er problemstillinger som også i høy grad bør tas på alvor i Norge. NOF mener derfor at alle hekkefunn av sjeldne og fåtallige hekkende fuglearter i Norge (nye hekkefugler som f.eks. blåstjert og busksanger, og andre svært sjeldne hekkefugler som svarthalsdykker, polarjo, sitronerle, vierspurv og hortulan) bør skjermes. For å generalisere kan det f.eks. foreslås at **alle hekkefunn av arter med under 50 hekkende par i Norge bør ha en eller annen form for skjerming fra allmennheten**. Videre bør en **generell tidsbegrenset skjerming av samtlige reirfunn (f.eks. maskeringsnivå på 1x1 km i 2 mnd. etter at reir blir funnet) foreligge**, for å hindre faunakriminalitet og forstyrrelser.

Konsekvenser av utilstrekkelig skjerming

Miljødirektoratet har identifisert seks trusler som legitimerer skjerming av stedsspesifikke data for sensitive arter, og alle skjermingsvurderinger tar utgangspunkt i sannsynlighet for, og eventuelle konsekvenser av, at disse truslene realiseres:

- Forstyrrelse
- Plyndring
- Bevisst ødeleggelse
- Nedbygging etter planprosess
- Lovlige inngrep uten plankrav
- Redusert tilgang til nye data

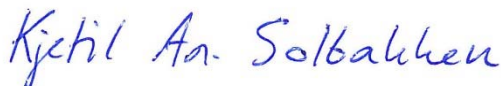
Av disse er det nok spesielt det siste punktet som vil være det mest *synlige* resultatet av en generelt redusert skjerming, selv om man også kan anta at frekvensen av forstyrrelser og faunakriminalitet også

vil øke betydelig for enkelte arter. I dag har vi allerede en situasjon hvor få naturvernere rapporterer funn av store rovdyr på grunn av risikoen for uttak fra offentlig forvaltning. NOF ønsker ikke lignende tilstander for fugler som følge av uforsvarlige skjermingskriterier. Dette anses som en av de aller viktigste årsakene til at skjermingen skal være tilstrekkelig. Dessverre har Miljødirektoratet ved publisering av dette høringsdokumentet allerede gitt et signal som vil kunne få mange rapportører til å holde tilbake informasjon. I tillegg til bortfall av rapportering av nye data bør det også tas høyde for bevisst unøyaktig rapportering. Dette er allerede et problem for enkelte arter, til tross for de strenge skjermingskriteriene som i dag ligger til grunn.

Vi oppfatter også at sannsynligheten for unødvendig og potensielt skadelig press fra fotografer og skuelystne (inkludert fuglekikkere, naturvernere etc.) ikke tas tilstrekkelig høyde for i høringsforslaget. Denne type belastning øker med arters «eksklusivitet» (fåtallighet, tilbakeholdenhet og utseende), og kan beviselig føre til redusert hekkesuksess og følgelig at arter forsvinner fra et område. Dette er allerede et problem flere steder i Norge, og et problem som forventes å øke i omfang i årene som kommer.

Hvis nåværende høringsforslag blir vedtatt, kan følgen for NOF i ytterste konsekvens bli at informasjonflyten fra våre medlemmer og ressurspersoner reduseres eller helt stopper, og at vi ikke får gjennomført kartlegging av noen av de aktuelle artene som vi i dag gjennomfører med offentlig støtte. Dette vil også kunne medføre at vi settes ute av stand til å på samme måte videreføre det gode samarbeidet vi i dag har med Staten om Artsobservasjoner. Vi ber om at det på ny gjøres en vurdering av hvem som *trenger* innsyn i stedfestet informasjon om sensitive arter slik at nødvendig informasjon kan tilflyte disse, og at skjermingsnivået for allmenheten i større grad utarbeides på bakgrunn av dette.

For Norsk Ornitologisk Forening

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

Ingar Jostein Øien, fagsjef